

Sardar Patel University

M. A. Examination IVth Semester (EBCS) Sanskrit

Saturday Date: 18/04/2015

Session: Evening Time: 02.30 p.m. to 05.30 p.m.

PA04C SAN07: Nyayabhasya (Anubhaya I & II & Nyayasiddhantamuktavali (Anuman Khanda)

Total Marks: 70

(90)

પ્ર-૧ બહુવિકલ્પીય પ્રશ્નો (બધા ફરજિયાત)

૧. ન્યાયતાત્પર્યટીકાના રચયિતા કોણ છે ?

(A) ઉદયનાયાર્ય

(B) ભાસર્વજ્ઞ

(C) વાચસ્પતિમિશ્ર

(D) અન્નભટ્ટ

૨. ચેષ્ટેન્દ્રિયાર્થશ્રય: ———।

(A) શરીરમ્।

(B) ઇન્દ્રિયમ્

(C) મન:।

(D) ક્રિયોગ:।

૩. ન્યાયદર્શનમાં શાસ્ત્રની પ્રવૃત્તિ કેટલા પ્રકારની છે ?

(A) ૦૫

(B) ૦૩

(C) ૦૭

(D) ૧૧

૪. નિત્ય: શબ્દ: સંયોગવ્યંગ્યત્વાદ્ રૂપવત્। આ કયા હેત્વાભાસનું ઉદાહરણ છે ?

(A) વિરુદ્ધ

(B) અનેકાન્તિક

(C) પ્રકરણસમ

(D) કાલાત્યાયાપદિષ્ટ

૫. પ્રમેયા ચ તુલા પ્રમાણ્યવત્। સૂત્રનો ક્રમાંક જણાવો.

(A) ૧-૨-૮

(B) ૨-૧-૧૬

(C) ૨-૧-૩૭

(D) ૧-૧-૨૩

૬. નૈયાયિકોના મતે પ્રમેયોની સંખ્યા કેટલી છે ?

(A) ૧૬

(B) ૨૫

(C) ૩૨

(D) ૧૨

૭. મજ્ઞા: ક્રોશન્તિ। એ કયા છલનું ઉદાહરણ છે ?

(A) સામાન્યછલ

(B) વિતંડાછલ

(C) ઉપચારછલ

(D) વાક્છલ

૮. નૈયાયિકોના મતે નીચેનામાંથી પદાર્થ નથી.

(A) સંશય

(B) યોગ

(C) પ્રયોજન

(D) અવયવ

૯. વ્યાપ્યસ્ય પક્ષવૃત્તિત્વધી: ———— ઉચ્યતે।

(A) અનુમિતિ।

(B) ઉપમિતિ।

(C) પક્ષતા।

(D) પરામર્શ।

૧૦. સંદિગ્ધસાધ્યવાન્ ————।

(A) પક્ષ:।

(B) સપક્ષ:

(C) વિપક્ષ:।

(D) વ્યાપ્તિ:।

પ્ર- ૨ નીચેનામાંથી ગમે તે એક ગદ્યખંડનો સમજૂતી સહિત ગુજરાતીમાં અનુવાદ કરો :

(૧૦)

૧. તત્પૂર્વકમ્ इत्यनेन लिङ्गलिङ्गिनोः सम्बन्धदर्शनं लिङ्गदर्शनं चाभिसम्बध्यते। लिङ्गलिङ्गिनोः सम्बन्धयोर्दर्शनेन लिङ्गस्मृतिरभिसम्बध्यते। स्मृत्या लिङ्गदर्शनेन चाप्रत्यक्षोऽर्थोऽनुमीयते। पूर्ववदिति- यत्र कारणेन कार्यमनुमीयते, यथा-मेघोन्नत्या 'भविष्यति वृष्टिः' इति। शेषवत् तत्- यत्र कार्येण कारणमनुमीयते, पूर्वोदकविपरीतमुदकं नद्याः पूर्णत्वं शीघ्रत्वं च दृष्ट्वा स्रोतसोऽनुमीयते- 'भूता वृष्टिः' इति। सामान्यतो दृष्टम्- व्रज्यापूर्वकमन्यत्र दृष्टस्यान्यत्र दर्शनमिति, तथा चाऽऽदित्यस्य; तस्मादस्त्यप्रत्यक्षाप्यादित्यस्य व्रज्येति।
૨. दध्यत्रेति केचिद् इकार इत्वं हित्वा यत्वमापद्यत इति विकारं मन्यन्ते केचिदिकारस्य प्रयोगे विषयकृते यदिकारः स्थानं जहाति तत्र यकारस्य प्रयोगं ब्रुवते। संहितायां विषये इकारो न प्रयुज्यते तस्य स्थाने यकारः प्रयुज्यते स आदेश इति, उभयमिदमुपदिश्यते। तत्र न ज्ञायते- किं तत्त्वमिति ? आदेशोपदेशस्तत्त्वम्- विकारोपदेशे ह्यन्यस्याग्रहणाद्विकारानुमानम्। सत्यन्वये किञ्चिन्निवर्तते किञ्चिदुपजायत इति शक्यते विकारोऽनुमातुम्। न चान्वयो गृह्यते, तस्माद् विकारो नास्तीति।

પ્ર- ૩ પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ વિશે સવિસ્તર નોંધ લખો.

(૨૦)

અથવા

પ્ર- ૩ દર્શનોમાં ન્યાયદર્શનનું મહત્વ સ્પષ્ટ કરો.

(૨૦)

પ્ર- ૪ નીચેનામાંથી ગમે તે એક કારિકાનો સમજૂતી સહિત ગુજરાતીમાં અનુવાદ કરો .

(૧૦)

૧. અથવા હેતુમન્નિષ્ઠાવિરહાઽપ્રતિયોગિના।
સાધ્યેન હેતોરૈકાધિકરણ્યં વ્યાપ્તિરુચ્યતે।।
૨. આશ્રયાસિદ્ધિરાદ્યા સ્યાત્સ્વરૂપાસિદ્ધિરપ્યથ।
વ્યાપ્યત્વાસિદ્ધિરપરા સ્યાદસિદ્ધિરતન્નિધા।

પ્ર- ૫ પરામર્શ વિશે સવિસ્તર નોંધ લખો

(૨૦)

અથવા

પ્ર- ૫ પક્ષતા વિશે સવિસ્તર નોંધ લખો

(૨૦)

* * * * *